

Kurs 1: Helsepersonell, konflikt og fred

Kapittel 1: Freds- og konfliktteori

Deltakerne jobber sammen i par eller i grupper på 3. (Små grupper er bra for å få i gang diskusjon, men hvis det er mange deltakere bør gruppene likevel gjøres større for å unngå at gjennomgangen i plenum tar for lang tid og blir repetitiv).

Øvelse 1: Idémyldring om fred - 15 minutter

Gruppearbeid: be deltakerne skrive ned (minst) ti ord eller setninger de forbinder med uttrykket "fred".

I plenum: deltakerne presenterer svarene sine til alle muligheter er uttømt. Skriv dem ned på en flippover.

Øvelse 2: Tre former for vold - 30 minutter

Introduksjon fra kursleder: Fredsforskeren Johan Galtung oppfatter vold som det motsatte av fred. ("På samme måte som det finnes mange forskjellige former for sykdom, finnes det mange forskjellige former for vold.") Galtung skiller mellom voldelige handlinger (direkte vold), voldelige strukturer (strukturell vold) og voldelige trekk ved kulturer (kulturell vold).

Gruppearbeid: deltakerne bes om å komme på flere eksempler på hver av de tre typene vold, både på mikro- og makroplan.

I plenum: Hver gruppe presenterer sine eksempler fra øvelse 2. Eksemplene skrives på en tavle eller en flippover. Kursleder og deltakere reflekterer over forskjellen mellom de ulike svarene.

Hint: "Vold er en unødvendig krenkelse av de grunnleggende behov." (J. Galtung) Voldelige handlinger: Villet bruk av fysisk tvang eller makt. Voldelige strukturer: Sosioøkonomiske eller politiske strukturer som er diskriminerende og skadelige. Kulturell vold: Sider ved vår kosmologi eller vårt verdenssyn som brukes for å legitimere eller rettferdiggjøre bruk av direkte eller strukturell vold.

Øvelse 3: Beskrivelse av positiv fred - 30 minutter

Gruppearbeid: be hver gruppe beskrive en tilstand av positiv fred som er mer enn fravær av krig og vold, og skrive denne ned på flippoveren.

I plenum: Hver gruppe presenterer sin beskrivelse. Kursleder og deltakere reflekterer over forskjellen mellom de ulike svarene.

Hint: Fred kan være fraværet av negative former for konflikt, eller tilstedeværelsen av en positiv tilstand eller mulighet. Fred eksisterer fra mikro- (individ eller et lite samfunn) til makro- (institusjons-, nasjonalt, internasjonalt) nivå. Positiv fred kan eksistere i form av

---

Kurs 1: Helsepersonell, konflikt og fred

handlinger, rettferdige sosioøkonomiske og politiske strukturer eller i respekten for kulturell identitet.

Øvelse 4: Forskjeller mellom vold, ulykker, krig og konflikt - 15 minutter

I plenum: Diskuter forskjellene mellom vold og ulykker og mellom krig og konflikt. Diskuter hvorfor det er viktig å skille mellom disse begrepene.

Hint: Vold innebærer en forestilling om å med overlegg skade mennesker, eller i det minste en bevissthet om/aksept av dette. Krig er en av mange strategier (oppførsler) som kan brukes for å håndtere en konflikt. Enhver konflikt inneholder et sett holdninger, oppførsler og innhold/motsetninger (sammenstøt mellom inkompatible verdier). (Dette kalles ABC-triangelet på engelsk: attitude, behaviour, content/contradictions); hvert hjørne av triangelet gir muligheter for intervensjon. Kriger kan avskaffes, men ikke konflikter. Konfliktforebygging (unødvendig) blir ofte forvekslet med krigs- og voldsforebygging (som virkelig betyr noe).

Kurs 1: Helsepersonell, konflikt og fred

Kapittel 2: Medisinsk fredsarbeid – en respons på voldelig konflikt

Øvelse 5: Hvorfor helsepersonell engasjerer seg i fredsarbeid - 30 minutter

Gruppearbeid: deltakerne bes om å a) reflektere over hvorfor helsepersonell bør involvere seg i fredsspørsmål, og så skrive ned tre av grunnene de kommer på. b) diskutere hvilke grunner som er gyldige for hvilke grupper helsepersonell.

I plenum: Hver gruppe presenterer en ulik (hvis det er mulig) grunn, og forklarer hvilken situasjon og hvilken type helsepersonell denne er relevant for. Diskusjon.

Hint: Fred og helse overlapper hverandre, vold er et folkehelseproblem, helsepersonell risikerer å utøve vold, helsepersonell kan forverre en konfliktsituasjon. Fredsarbeid kan gjøres over alt, i områder med voldelig konflikt, i europeiske land, i helseinstitusjoner og organisasjoner osv. Alle typer helsepersonell kan bidra til fredsarbeid i en hvilken som helst situasjon de befinner seg i.

Øvelse 6: Peace-through-Health – mekanismer - 30 minutter

Forberedelse: Kurslederen lager på forhånd ti kort, hvert påskrevet én Peace-through-Health - mekanisme (Redefinering av situasjonen, Overordnede mål, Mekling og transformasjon av konflikten, Dissens og ikke-samarbeid, Oppdagelse og spredning av kunnskap, Gjenoppbygging av samfunnsstrukturen, Solidaritet og støtte, Psykososial rehabilitering, Framvekst og utbredelse av altruisme, Begrensning av krigens destruktivitet).

Kurslederen lager en tabell med tre kolonner på tavla eller flippoveren, merket med de tre folkehelsebegrep "primær", "sekundær" og "tertiær forebygging".

Gruppearbeid: Hver gruppe mottar/velger et kort, diskuterer den påskrevne mekanismen og finner praktiske eksempler på den.

I plenum: Diskuter hva de tre folkehelse relaterte termene "primær-", "sekundær-" og "tertiærforebygging" betyr, og hvilken betydning de kan ha for vold. Til slutt presenterer hver gruppe sine Peace-through-Health - mekanismer og plasserer eksemplene på disse i en eller flere av kolonnene.

Hint: i PPP-bilde 27 og 29. En mer detaljert forklaring på de ti mekanismene i leksjon 2.3.

Øvelse 7: Farer og begrensninger for medisinsk fredsarbeid - 30 minutter

I plenum: Reflekter rundt de farene og begrensningene deltakerne møter når de engasjerer seg i fredsarbeid, og hvordan slike farer og begrensninger kan overvinnes.

Hint: Fredsarbeid kan føre til splittelser, og det kan støte folk vekk fra dem som engasjerer seg i det. Fredsarbeid kan være farlig for de involverte. Mulige begrensninger på grunn av mangel på spesifikk (freds)kompetanse. Viktig: bevisstgjøring, støtte og interdisiplinært samarbeid.

Kurs 1: Helsepersonell, konflikt og fred

Kapittel 3: Ferdigheter i fredsarbeid for helsepersonell

Øvelse 8: Konfliktanalyse - 30 minutter

Forberedelse: Deltakerne settes sammen i par eller i grupper på 3. Hver gruppe trenger en papirkopi av leksjon 3.1 om konfliktanalyse, eller tilgang til internett under gruppearbeidet. I tillegg trenger de et stort papirark og pinner i ulike farger.

Kurslederen eller deltakerne velger ut en velkjent konflikt, enten på internasjonalt, nasjonalt eller lokalt nivå.

Gruppearbeid: Hver gruppe velger ett av de seks redskapene for konfliktanalyse presentert i leksjon 3.1 (tidslinje for konflikten, kartlegging av konflikten, pyramideredskap, søyleredskap, løkredskap, ABC-triangel) og leser om hvordan redskapet skal brukes. Det valgte redskapet brukes deretter på den utvalgte konflikten.

I plenum: Gruppene presenterer sine resultater. Diskusjon.

Hint: finnes i leksjon 3.1 og PPP-bilde 35. Husk å spørre hvilke verktøy og hvilke konflikter de ulike gruppene har valgt før dere presenterer i plenum. Hvis to grupper har valgt samme konflikt, la dem presentere etter hverandre.

Øvelse 9: Ikkevoldelig sosial endring - 30 minutter

Kurslederen presenterer maktsøylemodellen (se illustrasjon 2 i leksjon 3.2 eller PPP-bilde 36).

Gruppearbeid: Hver gruppe velger en søyle fra modellen og finner ulike eksempler på strategier/kampanjer som kan brukes for å svekke denne søylen. Deretter diskuterer gruppene hvordan disse strategiene ville sett ut i konflikten som ble analysert i øvelse 8.

I plenum: Gruppene presenterer sine resultater. Diskusjon.

Hint: Søylenes representerer ulike former for støtte en politisk makt er avhengig av (skatt, arbeid, militærtjeneste, at politiet gjør jobben sin, sivil lydighet, byråkrati). Ikkevoldelige sosiale bevegelser benytter ulike strategier for å trekke tilbake denne støtten. Se leksjon 3.2 og PPP-bilde 36.

Øvelse 10: Ikkevoldelig kommunikasjon - 30 minutter

Skriv en liste over grunnleggende menneskelige behov ("behovsoversikt") på tavla, eller del den ut på ark. Kurslederen presenterer deretter typiske former for kommunikasjon som er skadelig og som krenker de grunnleggende behovene.

Gruppearbeid: Deltakerne bes om å tenke over hvilke former for kommunikasjon som har bidratt til å skape/eskalere konflikten diskutert i øvelse 8 og 9. Deltakerne prøver deretter å

Kurs 1: Helsepersonell, konflikt og fred

identifisere de underliggende behovene til de (to) viktigste partene i konflikten, og å identifisere mulige strategier for å imøtekomme disse behovene.

Hint: Mislykket kommunikasjon kan skape en konflikt eller eskalere en som allerede finnes. Typiske eksempler på slik kommunikasjon er dømmende utsagn, stempling, stereotyping, avhumanisering, moralisering, kritikk, generalisering, fraskrivelse av ansvar, beskyldning, krav, ordre og trusler.

På den annen side kan kommunikasjon dempe eller til og med løse en konflikt. Ikkevoldelig kommunikasjon er et redskap for menneskelige forbindelser; det setter empati i sentrum for tanke og kommunikasjon. Gjennom empatisk tilkobling til hverandres følelser og behov er det mulig å takle konflikter på en ikkevoldelig måte. Grunnleggende menneskelige behov er ikke bare behovet for å overleve, men også behovet for å ha det bra, for identitet og frihet. Det finnes tusen strategier for å dekke det samme grunnleggende behovet. Noen av disse strategiene vil være akseptable for begge sider i en konflikt. Se leksjon 3.3.